

Логічним із вищенаведених міркувань буде висновок, що реалізація завдань, які стоять перед роздрібною торгівлею у ракурсі сталого розвитку регіонів, призведе до зростання інвестиційної привабливості та залучення фінансових та інноваційних ресурсів у регіон, а це в свою чергу забезпечить: оновлення і модернізацію виробництва; трансплантацію управлінських технологій; створення додаткових робочих місць; збільшення податкових надходжень; підвищення конкурентоспроможності, як регіону так і національної економіки [3].

Важливим елементом в даному процесі є те, що у разі, якщо операторами роздрібних торгових закладів будуть організації, власники, яких проживають в даному регіоні, то і реінвестиції будуть здійснюватися у даний регіон, що створить позитивну ланцюгову реакцію, яка буде супроводжуватися самопідсилюючим процесом. Отже, роздрібна торгівля за умови використання свого потенціалу та наявних ресурсів і при правильному спрямуванні вектора розвитку може відігравати значну роль у досягненні економічних цілей сталого розвитку регіонів, що суттєво сприятиме вирішенню глобальних проблем, які стоять перед людством та запобігатиме виникненню нових.

Література: 1. Герасимчук З.В. // Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика: Монографія. — Луцьк: Надстир'я, 2008. — 528 с. 2. World Competitiveness Yearbook 2009. IMD [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.imd.ch/research/publications/wcy/index.cfm> 3. В.С. Марцин. Значення іноземного інвестування для інтегрування України в світовий економічний простір в умовах глобалізації// Регіональна економіка.-2009- №1(51) -С.75-80.

*Лотуш О.Л.,
аспірантка кафедри екологічної економіки
Національного лісотехнічного університету України,
м. Львів, Україна*

ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ МУНІЦИПАЛІТЕТАМИ ШВЕЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПРОЕКТУ «КОМПАСН»)

Внесок органів місцевого самоврядування в реалізацію принципів сталого розвитку на місцевому рівні сьогодні є відчутним і незаперечним. З кожним роком дедалі більша кількість органів місцевого самоврядування прагне запровадити систему екологічного менеджменту [1], адже це є однією з передумов виходу територій, які знаходяться у їх юрисдикції на шлях сталого розвитку.

Швеція належить до тих європейських країн, які мають значний досвід сталого розвитку міст і запровадження систем муніципального екологічного менеджменту. Одним з показових прикладів такого досвіду є проект «КомпасN» [3], успішно реалізований у шведському муніципалітеті Нака. Муніципалітет Нака (швед. *Nacka kommun*) є одним із 290 муніципалітетів Швеції і знаходиться східніше м. Стокгольма. Загальна чисельність населення становить близько 88 995 чол. (станом на 30.06.2012 р.) [2]. З квітня 2005 р. у муніципалітеті функціонує сертифікована відповідно до вимог міжнародних стандартів ISO 14001:2004 та ISO 19001:2000 єдина система екологічного менеджменту і менеджменту якості, яка поєднала у собі дві взаємопов'язані системи - екологічного менеджменту і менеджменту якості. Ця система інтегрована в управлінську систему муніципалітету у рамках реалізації проекту «КомпасN», розпочатого восени 2002 р. Після успішного завершення проекту у серпні 2004 року його результати плавно інтегрувалися у щоденну роботу адміністрації муніципалітету.

Однією з особливостей проекту було прагнення його керівників підтримувати і стимулювати інтереси всіх працівників муніципалітету з урахуванням рівнів їх професійної підготовки і робочих завдань, а також залучити їх до процесу реалізації проекту. Спершу до проекту було залучено 70 осіб, але поступово їх кількість зросла до 90 осіб через значну реорганізацію діяльності муніципалітету [3, с.245]. У ході реалізації проекту працівники всіх департаментів взяли участь у роботі різних робочих груп у рамках запровадження системи екологічного менеджменту і менеджменту якості, при цьому на виконання завдань проекту вони використовували лише 5% свого робочого часу. Проект передбачав обов'язкову участь всіх працівників у навчальній програмі з питань екологічного менеджменту відповідно до вимог ISO

14001. Окрім того, робота з реалізації проекту постійно узгоджувалася і обговорювалася з найважливішими групами зацікавлених сторін.

Керівник муніципалітету разом з керівниками департаментів здійснювали загальне керівництво проектом «KompassN», окрім того, було обрано ще одну особу, яка здійснювала безпосереднє керівництво проектом протягом усього періоду його реалізації. Також у проекті брали участь зовнішні консультанти, завданням яких було навчання членів робочих груп проекту плануванню різних етапів процесу взаємодії працівників усіх департаментів у рамках проекту, а також організація і постійне ведення дискусій з метою вирішення певних поточних питань. Для того, щоб не створювати перешкод для нормальної діяльності муніципалітету в періоди найбільш інтенсивної роботи над проектом департаменти додатково залучали інших осіб до роботи в рамках проекту. Щоправда, часові рамки проекту довелося змінити у ході його реалізації і затратити більше часу. Також реорганізація адміністрації муніципалітету протягом проекту зумовила залучення додаткових працівників і включення ще кількох завдань, які не були запланованими. До складу проекту ввійшли процеси у сферах міського планування, екологічного управління, технічної підтримки, охорони здоров'я і безпеки населення. Відповідальними за роботу в цих напрямках були шість департаментів, які займалися вирішенням питань: генерального і районного планування міста; надання дозволів на будівництво, введення в експлуатацію будівель; розвитку нових житлових і промислових районів та офісних комплексів; організації землеустрою і затвердження землепорядних проектів; інфраструктури (щодо транспортної системи міста, парків і природних об'єктів, стічних вод тощо); організації ведення державного земельного кадастру і контролю за здійсненням землеустрою; екологічного управління; охорони здоров'я і безпеки місцевого населення та ін.[3, с. 241-242]. Керівники цих департаментів проводили регулярні робочі зустрічі для обговорення питань, які виникали в процесі реалізації проекту.

Важливим питанням, яке розглядалося в проекті «KompassN» було визначення рівня залежності результатів діяльності виконавчих органів муніципалітету від інтересів місцевих мешканців та інших зацікавлених сторін. Для цього робочі групи на певному етапі реалізації проекту намагалися визначити групи покупців муніципальних послуг і вплив цих груп на діяльність адміністрації муніципалітету. Так, серед завдань було з'ясування, з ким адміністрація підписувала контракти, з ким найчастіше контактує і кому надає послуги. Завдяки аналізу відповідей на запитання було розроблено комплекс рекомендацій щодо покращення діяльності адміністрації муніципалітету. Центральне місце серед питань, вирішенням яких займалися робочі групи проекту, займали питання охорони довкілля. Так, одним із завдань проекту було складання переліку екологічних аспектів діяльності кожного департаменту муніципалітету, який потім був затверджений, обговорений і переданий проектній групі. Ця група оцінила екологічні аспекти і визначила перелік суттєвих аспектів, після чого результати роботи були обговорені з усіма працівниками, що входили до робочих груп. Отримані результати проектна група представила у вигляді екологічного звіту.

Також протягом проекту всі працівники у межах робочих груп у вигляді блок-схем зображали найважливіші робочі завдання, які згодом обговорювалися на засіданнях проектної групи. Результатом проведеної роботи було визначення семи основних робочих процесів і десяти допоміжних та обслуговуючих процесів, які згодом стали частиною управлінської системи. Таким чином було сформовано цілісну картину управлінської системи муніципалітету.

Проект «KompassN» передбачав використання розробленої спеціально для нього комп'ютерної програми «KompassN», завданням якої було допомагати у зборі актуальної інформації про результати реалізації проекту [3,с.248]. Програма мала гарантувати доступність найновіших версій робочих документів для користувача, що, в свою чергу, дозволило б отримати цілісну картину поточної ситуації. Так, користувачу була доступною інформація про: управлінську систему, політику, контракти і напрями діяльності муніципалітету; цілі охорони довкілля і менеджменту якості послуг та плани дій для їх досягнення (в розрізі кожного департаменту); щоденну роботу (в розрізі кожного напрямку); пропозиції, результати, помилки і відхилення у роботі в рамках реалізації проекту. Завдяки ефективній роботі такої програми значно покращилися результати роботи у рамках проекту, окрім того спростилося проведення не лише внутрішнього аудиту, а й зовнішнього аудиту створеної системи муніципального

екологічного менеджменту. Таким чином, вже у січні 2005 р. система екологічного менеджменту і менеджменту якості була сертифікована.

Література: 1. Лотиш О.Л. Зарубіжний досвід запровадження системи екологічного менеджменту міста / О.Л. Лотиш // Науковий вісник НЛТУ України: Україна: Схід-Захід – проблеми сталого розвитку. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.19. - С. 255-260. 2. Nacka Municipality. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Nacka_Municipality. 3. An ISO-Certified System for Quality and Environmental Management in the Municipality of Nacka, Sweden// In: Environmental Management Systems and Certification. Book 4 in a series on Environmental Management/ P. Weiß, J. Bentlage. – The Baltic University Press, 2006. – P.241-250.

Новікова О.Ф.,

д.е.н., професор, завідувач відділу економічних проблем соціальної політики,

Дейч М.Є.,

к.н. з держ.упр., доцент, докторант ІЕП НАН України,

м. Донецьк, Україна

СОЦІАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Актуальність переходу України до сталого розвитку зростає у зв'язку з необхідністю виконання міжнародних зобов'язань у цій сфері та їх підтвердженням нашою країною на саміті в Ріо-де-Жанейро в червні 2012 р. Одночасно внутрішні потреби системи господарювання щодо забезпечення відповідності принципам сталого розвитку зростають, а їх незадоволення призводить до накопичення ризиків та небезпек в економічній, соціальній та екологічній сферах і перешкоджає формуванню умов сталого розвитку. Виходячи із складових сталого розвитку на його реалізацію повинна бути спрямована економічна, екологічна та соціальна політика, їх збалансованість формування, реалізації та сприяння досягненню цілей сталого розвитку. Розуміння поняття сталого розвитку визначає його цілі та пріоритети, а також формує стратегічні напрями в соціальній, економічній та екологічній політиках, які є інструментами реалізації відповідних чинників в моделі сталого розвитку.

В загальному розумінні поняття сталого розвитку визначається як життєздатність існування людства за умов достатності ресурсів для задоволення потреб теперішнього покоління та їх не зменшення для майбутніх поколінь. Інтенсифікація наукових досліджень щодо сталого розвитку обумовила модифікацію та різноманітність визначень з певними акцентами відповідно до розумінь авторів. Але за наявності більше ніж 70 визначень понять сталого розвитку соціальний зміст є пріоритетним та спрямованим на збереження людства, забезпечення йому гідного існування та розвитку.

Сталий розвиток – це прогресивні зміни, спрямовані на безпеку існування, гідний рівень життя та розвиток теперішніх і майбутніх поколінь, на створення умов самореалізації та підвищення духовно-морального рівня особистості (авт.). Сталий розвиток у такому контексті потребує застосування соціальної відповідальності нинішнього покоління перед прийдешніми поколіннями за ресурсне забезпечення життєдіяльності людського потенціалу при здійсненні економічної, соціальної та екологічної політики. Досягнення визначених у цьому понятті соціальних цілей обумовлює пріоритетність соціальної складової у структурі сталого розвитку та підпорядкованості соціальним цілям і економічної, і екологічної політики. Такий висновок не випадковий. Поступово міжнародна спільнота переорієнтувала свої пріоритети у формуванні сталого розвитку у визначеному напрямі. З 1992 по 2002 роки після підписання країнами міжнародних домовленостей із формування сталого розвитку найбільший акцент в управлінських діях та у наукових дослідженнях віддавався екологічній та економіко-екологічній складовим. З 2002 р. після чергового підведення підсумків світовою спільнотою у Давосі щодо досягнень у реалізації принципів сталого розвитку все більш визнаною та популярною стає соціальна складова. В підсумкових документах цього міжнародного форуму підкреслено зростаючу роль соціальних чинників сталого розвитку. Не випадково зміст щорічних Доповідей з людського розвитку, які готуються в межах заходів ПРООН, формує та спрямовує думку людства на створення умов формування політики, надання можливостей для вибору рівності прав у всіх сферах, гідного життя, гідної праці, реалізації свобод, забезпечення справедливості